

YORDAM KİTAP

Eserin önceki basımları:

1961, Narodna Prosveta Yayınevi, Sofya.

1977, Güney Yayınları, İstanbul.

**Yordam Kitap'ta
Fahri Erdiñç Eserleri**

Acı Lokma (roman, 2006)

Kalkın Nâzım'a Gidelim (anı, 2006)

Alinin Biri (roman, 2007)

Kardeş Evi (roman, 2007)

Destur Ya Sefalet (öykü, 2008)

ACI LOKMA

Fahri Erdinç

Yordam Kitap: 2 • **Acı Lokma** • Fahri Erdiñ • ISBN-9944-5688-0-5

Kitap Editörü: Kemal Özer • *Düzeltilme:* Çiğdem Yurtmen

Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni:* Gönül Göner

Yordam Kitap'ta Birinci Basım: Eylül 2006 • *İkinci Basım:* Kasım 2013

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)

Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat:3 34110 Çağaloğlu - İstanbul

Tel: 0212 528 19 10 Faks: 0212 528 19 09

W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com

www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 12027)

Cihangir Mah. Güvercin Caddesi

Baha İş Merkezi A Blok

Haramidere - İstanbul

Tel: 0212 412 17 77

А С I
Л О К М А

*Ölümünü
yurtdışında duyduğum
babamın anısına
sunuyorum*

Fahri Erdiñç

1917'de (1 Ocak) Akhisar'da doğdu. Babası, Ankara kökenli Çandıroğulları ailesinden, öğretmen Halil Yaşar'dı. Annesi, Erdiñç'i dünyaya getirdikten bir yıl sonra veremden öldü. Sonradan, bu kaybın, anasızlığın bilincine varmak, üvey analı kalabalık bir aile ortamında büyümek, çocukluk uyku-
larının çoğunu alan tütüncülük çilesi ve giderek bir yıl da tenekeci çıraklığı, ilkokul öğrencisi Erdiñç'i vaktinden önce olgunlaştırdı ve yaşamı daha ya-
kından tanınmasına yol açtı.

1930'da Balıkesir Öğretmen Okuluna girdi. 1936-37 ders yılında Afyon'un Sandıklı ilçesinin Ürküt köyünde öğretmenliğe başladı. Buradaki üç çalış-
ma yılı, mesleksel uğraşların dışında, köyü kasıp kavuran bir gerici hocayla savaşı-
m içinde geçti.

Erdiñç, 1938-39 ders yılında baba mesleğini bırakarak, sınavını kazandığı Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünde öğrenci oldu. Bu böl-
ümde öğretim üyesi olan Sabahattin Ali ile tanıştı. Aynı yıl yazmaya başla-
dığı ilk öykülerinde, onun öğütlerinden çok yararlandı.

Erdiñç, Konservatuardaki katı yönetime ve bazı ayrıcalıklara itirazları yü-
zünden, biraz da geçim sıkıntılarının zorlamasıyla, öğrenimini bırakmak
zorunda kaldı. Yeniden mesleğine döndü. Ama arada yedek subaylığını
yaptıktan sonra, 1943'te mesleğinden tamamen ayrıldı. Bir süre yapı yerle-
rinde (taşeron kâtibi ve puvantör olarak) çalıştı.

Böylece, daha ilk yazı denemelerinde toplumun tabanındaki insanların
yazgısını konu edinen Erdiñç, onları köyde, kışlada ve kentte, iş yaşamında
yakından tanımış oluyor, gözlem ve izlenimlerini arttırıyordu.

1946'da Ankarada bir yapı yerinden, sınavını kazandığı devlet radyosu-
na geçti. Temsil kolunda üç yıl çalıştı. Bu arada *Şen Olasın Halep Şehri*
(İstanbul-1945) adlı şiir kitabından sonra Ankarada "Seçilmiş Hikâyeler
Dergisi" (1948, sayı 8) onun öyküleriyle özel sayı çıkardı.

Başkentte ilerici sanatçıların çevresinde görünmesiyle, bazı dergilerde ya-
yınladığı öyküleriyle zamanın tutucu-gerici çevrelerinin dikkatini çeken
Erdiñç, 1947'de kendisini devlet başkanına dille hakaret etmiş durumuna
düşüren bir çatışma yüzünden tutuklandı ve aklanmayla sonuçlanan yargı-
laması boyunca (birkaç ay) cezaevinde kaldı. Ankara cezaevinde yazgılarını
konu edindiği insanların kimilerini daha yakından tanıma fırsatını buldu.
Bazı komünistlerle de ilkönce burada ilişki kurdu.

Cezaevinden çıktıktan sonra da Erdiñç dirlik bulamadı. Uyumsuz bir aile yaşamı da bunalımını arttırıyordu. Bu bunalımlar içinde bocalarken, 1948'de çok sevdiği Sabahattin Ali'nin Bulgaristan sınırında öldürülmesi Erdiñç'i büyük acılara boğdu. Bu acı olay bir yandan da onu esinledi. Kısa bir süre sonra, 1949 Eylülünde, Erdiñç, iki arkadaşıyla (Ziya Yamaç ve Tuğrul Deliorman) birlikte, gizlice Bulgaristan'a geçti.

Bulgaristan'da Erdiñç ve arkadaşlarına politik göçmen olarak sığınma hakkı verildi (1949 Ekim). Böylece, onun, yurt dışında ölümüne kadar sürecek olan göçmenlik dönemi başladı.

Erdiñç, dil öğrendiği sürece "Jdanov, 9" üniversal mağazasında veznedar olarak çalıştı (1950-51). Bir yandan Marksist derneğe ve bir yıllık parti gece okuluna devam etti. Türkçe popüler-politik yayımlar redaktörü olarak BKP Yayınevi'nde (1953-58) görev aldı.

1957'de illegal Türkiye Komünist Partisi'nin "Dış-Büro"suyla ilişki kurabildi. Partide aktif çalışmaya katılmak üzere 1958 Mart'ında Bulgaristan'dan ayrıldı. 20 Mart 1958'de TKP üyeliğine alındı.

Böylece başlayan yurtdışı illegal parti çalışması 13 yıl sürdü. 1969'da bir kalp krizi geçiren Erdiñç, aktif faaliyetlerden çekilme zorunluğuyula, 1971 yılı başında yeniden Bulgaristan'a dönüp yerleşti. Parti çalışmasına katkısını buradan sürdürmeye başladı.

Erdiñç, yazınsal çalışmasına yetecek ölçüde Bulgarca, pratik olarak da Almanca ve Rusça öğrendi. 1965'te Bulgaristan vatandaşı, 1973'te Bulgaristan Yazarlar Birliği üyesi oldu.

Yurt dışına çıkışından 1969'a kadar, yapıtları kendi ülkesinde okura ulaşamadı. 1970'li yıllarda Türkiye'deki dergilerin şiir ve öykülerine yer vermesiyle yeniden okur önüne çıktı. Bu yıllardan ölümüne değin kimi yapıtları kitap olarak da yayınlanma fırsatı buldu. Ama bu girişimler süreklilik göstermediği gibi, son yirmi yılda yine kesintiye uğradı.

Fahri Erdiñç, 1986'da (11 Kasım) Sofya'da öldü.

Başlıca yapıtları: *Şen Olasın Halep Şehri* (şiir, 1945), *İşte Böyle* (şiir, 1956), *Akrepler* (öykü, 1952), *Âsi* (öykü, 1955), *Memleketimi Anlatıyorum* (öykü, 1960), *Diriler Mezarlığı* (öykü, 1964), *Canlı Barikat* (öykü, 1973), *Alinin Biri* (roman, 1958), *Acı Lokma* (roman, 1961), *Kore Nire* (roman, 1966), *Kardeş Evi* (roman, 1979), *Göç* (piyes, 1952), *Türkiye'de Çocuklar* (inceleme, 1951), *Kalkın Nâzımîa Gidelim* (anı, 1987).

YAZGI ADAMI FAHRİ ERDİNÇ
VE
“ACI LOKMA”

Kemal Özer

Fahri Erdinç, 1940'lı yıllarda yayınladığı öykülerle dikkat çeken bir yazar olarak edebiyat dünyasına giriyor. 1940 Kuşağı diye anılan toplumcu yazarların arasında şiir ve öyküleriyle yer almaktadır. 1945'te bir şiir kitabı yayınlamış, öyküleri dönemin önemli dergilerinde üst üste çıktıktan sonra, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* 1948'te bir sayısını ona ayırmıştır. Bu ayrıntılar, kuşkusuz yazarlık yolunda onun yazgisına bir başlangıç oluşturuyor. Ama yazgisıyla konuşulacak olması, bu başlangıçtan çok, 1949'da gizlice yurt dışına çıkması ve Bulgaristan'a siyasal göçmen olarak sığınmasından sonra gündeme gelecektir.

1950'lerin başında, Fahri Erdinç bir yazgi adamı kimliğine doğru, önce yaptığı seçimle, sonra içine girdiği ve kendini yeniden kurgulayacağı zorlu koşullarla yönelmiş olur. Göğüslediği zorlukların başında, sosyalizmin kurulmakta olduğu bir ülkenin, İkinci Dünya Savaşı ardından bütün dünyaya dayatılan Soğuk Savaş yıllarında yaşadığı ortam ve bu ortamın getirdikleri bulunmaktadır. Kendi deyişleyle söylersek, siyasal ve düşünsel bakımdan kendini söküp yeniden kurması gerekecektir. Yazarlık bakımından da, ana dilinin doğal ortamından ve ülkesindeki okura seslenme olanağından uzak kalmayı göze alacaktır. Her iki bakımdan, yaptığı seçim onu ya direnmeye, ya da altından kalkamayacağı bir sona götürecektir.

Fahri Erdiñç, içine girdiği koşulları direnerek ařar. Siyasal ve dūřunsel bir kimlik edinerek, yine kendi deyişiyle, “parti”sini bulur. Siyasal kimliğiyle örgütlü bir çalışma içinde yer alır ve üstlendiği görevleri yıllarca yerine getirir. Yazar kimliğini de, ana dil ortamından uzak dūřmenin yenikliğini ve okura ulaşma yoksunluğunu aşarak sürdürür. Yazdığı ve yayınladığı kitaplar, yıllar sonra kendi ülkesinde de okur önüne çıkabildiği zaman, ülkeden ayrılmadan önce yazdıklarında dikkat çeken dil ve anlatım özelliklerini koruduğunu, hatta onları daha da geliştirdiğini gösterecektir. Ülkesinin yaşadıklarına ilgisini hiçbir zaman aksatmamış, ülkesinin insanlarına seslenmekten de bir an bile geri durmamıştır.

1950’lerin Türkiye’sinde ise, Soğuk Savaş koşulları ülkenin sanat yaşamında yön verici olmaktadır. Nâzım Hikmet’in Őiirleri okurdan uzak tutulduğu gibi, 40 Kuşağı’nın toplumcu yazar ve ozanları çeşitli baskılar altında kendilerini geliştirme olanadından yoksun kalırlar. Fahri Erdiñç, bu yılların özellikle Adnan Özyalçiner, Erdal Öz, Onat Kutlar gibi öykü sanatına yeni bir soluk getirecek genç yazarları arasında, yurt dışına çıkmadan yazdığı öykülerle, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*’nin özel sayısıyla ilgi çekmekte, ama yeni yapıtlarıyla onlara ulaşmaktan yoksun bulunmaktadır.

Fahri Erdiñç’in yazgısı ve yapıtları, ülkesinde yeniden bilinir duruma ancak 1969’da gelir. Aynı zamanda yayıncılık da yapan yazar Yusuf Ziya Bahadınlı, onun *Diriler Mezarlığı* adlı öykü kitabını yayınlama cesaretini gösterip bu konuda ilk adımı atmış, bilinmezlik perdesini aralamıştır. Deđiřen koşullar, 1970’lerde Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ilişkileri etkilemiş, özellikle yazarların gidiş gelişlerine olanak hazırladığı için, öncelikle aynı kuşaktan olanların Fahri Erdiñç’le görüşmesi, sonra da onların yaptığı yayınlar ve yarattığı fırsatlarla edebiyat dünyasında adının yeniden duyulması sağlanmıştır. Şiir ve öykülerinden örnekler dergilerde yer bulmaya başlamış, yapılan söyleşiler ve özel sayı ya da özel bölümler, Türkiye’deki okura doğrudan seslenme fırsatını ona ver-

miştir. Öykü ve romanlarının kitap olarak basılması da, sonraki yıllarda bu ilk yayınları izleyecektir.

1950’lerde onu sınırlı da olsa okuyan ve tanıyan genç yazarlar, 1970’li yıllarda kendisiyle tanıştıktan sonra, hem yapıtlarından hem yazgısından etkilendiler. Bu etkiyi yaşayanlardan biri olarak, onun siyasal ve sanatsal yazgısını bir iç hesaplaşmaya yol açacak nitelikte görmüştüm. Onda beni etkileyen, en başta, gösterdiği çok yönlü dirençti. Bir yazımda bunu şöyle dile getirmiştım: “Erdinç’in serüveninde, özelden genele yükselen önemli bir nokta bu. Siyasal göçmenlik, insana zamanla başa çıkılmaz gelecek tüm kolayla yöneltici, kol kanat indirici, değer öğütücü koşulları içermesine karşın, onun bu koşullara övülesi bir dirençle karşı koyduğunu görüyoruz. Olumsuzluğa dönüşüren bu büyük direnç, Erdinç’in kişi olarak kendini bir makine gibi sökülüp tepeden tırnağa yeniden kurmasıyla sonuçlanırken, yazar olarak da, dilini, benliğini, ülkesiyle bağını titizlikle korumayı başarıp en büyük engeli aştıktan, okursuz kalmayı bunca yıl göğüsledikten sonra bugün bizlere sunduğu ürünleri veriyor.”

Kendisini yakından tanımakla, bu direnci çok daha kapsamlı kavrayıp, Erdinç’in kişiliği ve yapıtları gün ışığına kavuşursa, başka insanların da bu direnç karşısında uyarılacaklarına, giderek uyarılmaları gerektiğine inandım. Benimle aynı heyecanı paylaşan yazar ve yayıncı arkadaşlarla birlikte, onun ülkemizde tüm yapıtlarıyla okur önüne çıkması için çalışmalar yapmayı üstlendik. Bir yere kadar da başarılı olundu. Ama bir dizi durumunda eksiksiz yayınlanması ne yazık ki kesintiye uğradı. Büyük bir sabırla ve heyecanla beklediği toplu basımı kendisi göremediği gibi, ölümünden sonra yayınlanabilen birkaç kitabının sevincini de yaşayamadı.

Bugün, ölümünden tam 20 yıl sonra, kitaplarının yayınına yeniden başlarken, onu okur önüne çıkarmanın anlamı ve gerekliliği değişmiş değil. Geçen sürenin getirdikleri, hatta bunu daha da art-

tırmış oldu. Salt biz bu çabaya katkı sağlamaya çalışanlar açısından değil, 1980 sonrası edebiyat dünyamızın içine sokulduğu yeni koşulları aşma doğrultusunda örneklik edebileceği için de.

Acı Lokma, Fahri Erdinç'in ölümünden önce ülkesinde basıldığını, okura ulaştığını gördüğü romanlarından biri. Yaşamöyküsel roman türünün içtenlikle yazılmış, başarılı örneklerinden. Yazgı adamı kimliğine onu taşıyan bir yaşamı, doğumundan yurt dışına çıkışına kadarki 30 yıllık ilk dilimi içinde sergiliyor. Ama bunu yaparken, yalnızca bir Ege kasabasının yaşam koşulları özelinde bir aileyi anlatmakla yetinmiyor, Kurtuluş Savaşı'ndan cumhuriyetin kuruluş yıllarına geçerken oluşan siyasal ve toplumsal yapıyı da eleştirel olarak ele alıyor. Böylelikle kullanılan duyarlı dilin, ayrıntıları canlandırmadaki kıvrak anlatımın, çizilen canlı insan portrelerinin, betimlenen yaşam görünümlerinin, akıcı roman kurgusunun ötesinde, toplumsal işlevini etkili bir biçimde yerine getiren toplumcu bir sanat anlayışının da en iyi örneklerinden biri oluyor.

Eylül 2006, İstanbul

«Korkuyor musun?»

«Yooo,» dedi öteki, «aklımdan bile geçmiyor.»

Sonra o da ötekine sordu:

«Sen korkuyor musun?»

«Ne münasebet! Hem ne diye durup durup bana soruyorsunuz bunu? Kendinize sorsanıza!»

Üçü de soruyordu kendi kendine zaten. Bir kez daha sordular:

«Korkuyor muyum?»

«Yok canım, çocuk değilim ya!»

Gerçekten de çocuk değildiler. Daha yaşını başını almamışlarsa da, üçü de kazık kadar adam. Üstelik birincinin bir çocuğu var. İkincinin iki. Üçüncünün üç. Üçü de vermişler baş başa. Biri kıvrıcık baş. Birinin tepesi birkaç dilekçe pulu yapıştırılacak kadar açık. Öteki başta saçlar inadına gü. Tepesinde, hani saçların şöyle bir anaför yaptığı yerde de tarağın yatıramadığı bir horoz kuyruğu.

Bu üç başın içinde de bir soru:

«İki insan, üç insan, insanlar ne zaman baş başa verir?»

Sonra sorucuklar:

«Yalnız bir yastıkta mı?»

«Yalnız gelin-güvey resimlerinde mi?»

«Yalnız aynı masada, aynı şışeden iki kadeh doldururken mi?»

Ve sonra üç kafanın içinde türlü karşılıklar:

«İki yürekte anlaşıma oldu mu, iki baş da bir aradadır artık.»

«Aynı dilden konuştuğumuz zaman.»

«Aynı düşünceyi, aynı acıyı, ya da sevinci paylaştığımız zaman.»

«Aynı inançla, aynı dilek ardında, aynı yola düşerken...»

«Bir de aynı korkuya kapıldığımız zaman!»

«Yooo, korku benim aklımdan bile geçmiyor.»

«Benim de...»

«Hem, canım, çocuk muyum?»

«Bence, bizim böyle baş başa verişimizde korku değil, cesaret aramak gerek.»

«Ya diz dize verişimizde?»

«Söz aramızda, senin dizlerin titriyor.»

«Sinirden. Oldum olası öyledir. Ama senin de ellerin buz gibi. Titriyor da...»

«Benimki de oldum olası. Belki içkiden. Bak, onun da dişleri vurup duruyor birbirine...»

«Valla korkudan değil. Hava serin!»

Serindi. Bir eylül akşamıydı bu. Gün çoktan Rumeli'ne batmış. Artık ak ipliği kara iplikten ayıramayacak kadar karanlık. Gerilerde, geldikleri yönde, şehrin üstünde kendisi görünmeyen bir yangının ağartısı var. «Edirne burada» diyor sanki bu ağartı. Koca Selimiye'nin az çok seçilebilen dört minaresi de «Evet, biz de tanığımız, Edirne burasıdır!» diyor.

Orası Edirne, burası da onun yirmi kilometre kadar kuzeyinden bizim topraklara giren Tunca'nın kıyısı. Sıra kavaklı, salkım söğütlü bir boğaz. Yarım dilim ay var ama, bulutların oynaşmasından boğaza pek bakabildiği yok. Tunca'nın sırtını bir gümüşlüyor, bir karartıyor. İlerde, bir kurşun atımı yerde Suakacak köyü. Bağırsan duyulur. Ordakilerin sesleri de hep duyuluyor buradan. Rüzgâr sesin hızını daha bir artırıyor olmalı. Nitekim, biri bağırdı demin. Üç yolcu hemen attılar kendilerini bir söğüdün altına. Çobandı belki. Belkisi yok. Kulak ver hele. Çıngırak sesi değil mi bunlar? Çıngırak sesi ama, sürü köye mi dönüyor, köyden mi çıkıyor, kestirmek zor.